

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВ ПТНЗ

Тренінг - одна з відносно нових педагогічних технологій, яку відносять до методів активного або інтерактивного навчання. У використанні технологій тренінгів наявні кілька істотних проблем, викликаних відсутністю наукового обґрунтування цієї технології, можливістю маніпулювання свідомістю учасників тренінгів, насамперед, неповнолітніх, учнів, організацією тренінгів не уповноваженими на це чи некомпетентними особами та фінансовими мотивами у проведенні таких технологій.

Наявні дослідження висвітлюють здебільшого позитивний, прогресивний, інноваційний характер тренінгів, мають комплементарно-рекламний характер, однак практично відсутній критичний аналіз, який наочно демонстрував би проблеми названої педагогічної технології. Особливо відчутні такі проблеми у вихованні здорового способу життя учнів як в загальноосвітніх навчальних закладів, так і в ПТНЗ.

Технологія тренінгів дала змогу дослідникам проникнути у сферу герменевтичну, заборонену, таємну і певною мірою небезпечну - сферу впливу на невербальну діяльність мозку, на підсвідомість, що створює можливість без усвідомленого вольового акту впливати й змінювати як способи осмислення реальності, так і поведінку окремої людини та групи людей. Такі тренінгові технології об'єднуються під спільною назвою НЛП - нейролінгвістичне програмування.

Тренінг у такому контексті мало чим відрізняється від дресури, оскільки, як і в дресурі, тренінг за допомогою позитивного підкріплення дає змогу сформуванню необхідних тренеріві патернів поведінки, а за допомогою негативного (покарання) - блокувати небажані думки та дії.

Таке тренування в певних смислах одночасно і створює, і формує, і структурує, а водночас і руйнує, деформує, знищує самість особистості, її неповторність. Не кожне тренування може бути корисним для всіх, кого тренують у групі. У такій групі обов'язково є ті, кому таке тренування корисне, необхідне, бажане, але є й ті, для кого така робота шкідлива, руйнівна.

Тренінг своєю технологією може не давати можливості учасникам здійснювати самостійне мислення і самостійний вибір. Тренер може виявитись більш безапеляційним, ніж традиційний викладач, оскільки він впливає не на мисленнево-вербальні процеси, які в демократичному суспільстві діалогічно-критичні. Тренер-педагог зосереджує свою увагу на формуванні навичок, які не завжди підлягають осмисленню, а інколи й унеможливають осмислення і критичність. Основний смисл тренінгу полягає в тому, що він має довести вміння до рівня навички, минаючи етап вербалізованих знань, логічних пояснень, критичного осмислення. Звідси - жорстка регламентована маніпулятивність тренінгу, його декларована некритична технологічність. Такий принцип не викликає заперечень, коли йдеться про прості навички (обов'язково мити руки перед їжею, відмовитися від тютюнопаління, не вживати алкогольних напоїв, техніка безпеки на виробництві тощо). У таких

випадках свідомість і підсвідомість не опирається системі педагогічних впливів, учні легко і з бажанням погоджуються на співпрацю.

Проблеми викликають тоді, коли тренінги формують і деформують (видозмінюють) вищі моральні устої людини. До таких тем належить гендерна рівноправність, ступінь статевої свободи особистості, ставлення до осіб з особливими потребами. Такі та подібні теми не варто розкривати у формі тренінгів, інтерактивних обговорень, кейсів: вони потребують прямого педагогічного впливу, а також відповідних виховних методів - розповіді, пояснення, короткої бесіди.

Висновки. Тренінг - інноваційна соціально-психологічна технологія, яка, безперечно, має застосовуватись і в педагогічному процесі. Однак вона має певні обмеження, так як не враховує суто людського, раціонального, характерного саме для цієї особистості. Тренінг доводить уміння до навичок, до автоматизму, водночас у ньому відсутнє раціональне критичне усвідомлення характеристик самого процесу. Тренінгову технологію доцільніше використовувати для формування простих, усталених навичок, щодо яких ставлення однозначне.

Недоліком тренінгів є й те, що вони руйнують самісне, екзистенціальне, особистісне, змушують працювати всіх за однією схемою, не враховують можливостей особистісного, раціонального розуміння проблемних ситуацій. У такому разі зміст тренінгу не завжди відповідає особистому світобаченню та інтересам людини, а може руйнувати її моральні принципи (наприклад, тренінг «подолання сором'язливості», що приводить до висновку, ніби безсоромність - справді позитивна якість). Методика інтеракції, яка часто використовується в тренінгах, сприймається не всіма учасниками, вона безумовна для партиципаторів-лідерів, інші групи в аудиторії або виконують завдання тренера без особливого ентузіазму, або беруть участь в тренінгах суто формально. Саме тому вкрай необхідне як науково-педагогічне, так і нормативно-правове обґрунтування тренінгів, щоб не спричинити ними шкоди учасникам.

Література

1. Dr Paul Tosey & Dr Jane Mathison Introducing Neuro-Linguistic [електронний ресурс] Programming Dr Paul Tosey & Dr Jane Mathison, Centre for Management Learning & Development School of Management University of Surrey, Guildford, Surrey GU2 7XH, UK. 2006 // Режим доступу: <http://www.som.surrey.ac.uk/NLP/Resources/IntroducingNLP.pdf>
2. Пузиков В.Г. Технология ведения тренинга. – СПб.: Издательство «Речь», 2007. – 224 с.
3. Кларин М.В. Корпоративный тренинг от А до Я: Науч.-практ. пособие. – М.: Дело, 2000. – 224 с.